

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND
INNOVATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
TASHKENT STATE UNIVERSITY OF UZBEK
LANGUAGE AND LITERATURE NAMED AFTER
ALISHER NAVOI

XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN KONFERENSIYA

«ZAMONAVIY DUNYODA SOTSIOLOGIYA VA AMALIY PSIXOLOGIYA MUAMMOLARI»

2024

2024-yil 1-may

Toshkent 2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR KAFEDRASI

«ZAMONAVIY DUNYODA SOTSIOLOGIYA VA AMALIY PSIXOLOGIYA MUAMMOLARI»

**(“PROBLEMS OF SOCIOLOGY AND APPLIED PSYCHOLOGY IN THE
MODERN WORLD”**

**«ПРОБЛЕМЫ СОЦИОЛОГИИ И ПРИКЛАДНОЙ ПСИХОЛОГИИ В
СОВРЕМЕННОМ МИРЕ»**

**«MODERN DÜNYADA SOSYOLOJI VE UYGULAMALI PSIKOLOJININ
SORUNLARI»**

**«ҚАЗІРГІ ӘЛЕМДЕГІ ӘЛЕУМЕТТАНУ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ
ПСИХОЛОГИЯ МӘСЕЛЕЛЕРІ»)**

XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN KONFERENSIYASI

M A T E R I A L L A R I

**“ZUXRO BARAKA BIZNES”
TOSHKENT – 2024**

PEDAGOGIK KOMPETENTLIK VA UNI SAMARALI SHAKLLANTIRISH

Jobborova Gulnoza Kadamovna

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
katta o'qituvchi

Jabbarova Dilduza Kadamovna

o'qituvchi

Annotatsiya: ushbu maqolada ta'lim muassasalarida kadrlarini tayyorlash jarayonida bilim, ko'nikma va malakalar mazmunini aniqlashda tizimli yondashuvning asosiy jihatlari belgilab berilgan. Pedagogik kadrlarini jamiyat ehtiyojlariga muvofiq tayyorlashning asosiy omillari, pedagogiklik faoliyatining samarali rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalariga, shuningdek ta'lim muassasalarining imkoniyatlariga javob beradigan kompetentli kadr shakllantirish.

Abstract: In this article, the main aspects of the systematic approach to determining the content of knowledge, skills and qualifications in the process of training personnel in educational institutions are defined. The main factors of training pedagogical personnel in accordance with the needs of the society are the formation of competent personnel that meets the modern trends of effective development of pedagogical activity, as well as the capabilities of educational institutions.

Ta'lim muassasalarida kadrlarini tayyorlash jarayonida bilim, ko'nikma va malakalar mazmunini aniqlashda tizimli yondashuvning asosiy jihatlari belgilab berilgan. Pedagogik kadrlarini jamiyat ehtiyojlariga muvofiq tayyorlashning asosiy omillari, pedagogiklik faoliyatining samarali rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalariga, shuningdek ta'lim muassasalarining imkoniyatlariga javob beradigan kompetentli kadr shakllantirish.

“Kompetentlik” tushunchasi Inglizcha “competence” tushunchasi lug'aviy jihatdan bevosita “qobiliyat” ma'nosini ifodalaydi. Mazmunan esa “faoliyatda nazariy bilimlardan samarali foydalanish, yuqori darajadagi kasbiy malaka, mahorat va iqtidorni namoyon eta olish”ni yoritishga xizmat qiladi.

“Kompetentlik” tushunchasi ta'lim sohasiga psixologlarning ilmiy izlanishlari natijasida kirib kelgan. Psixologik nuqtai nazardan kompetentlik “noan'anaviy vaziyatlar, kutilmagan hollarda mutaxassisning o'zini qanday tutishi, muloqotga kirishishi, raqiblar bilan o'zaro munosabatlarda yangi yo'l tutishi, noaniq vazifalarni bajarishda, ziddiyatlarga to'la ma'lumotlardan foydalanishda, izchil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalik”ni anglatadi.

Inglizcha “competence” tushunchasi lug'aviy jihatdan bevosita “qobiliyat” ma'nosini ifodalaydi. Mazmunan esa “faoliyatda nazariy bilimlardan samarali foydalanish, yuqori darajadagi kasbiy malaka, mahorat va iqtidorni namoyon eta olish”ni yoritishga xizmat qiladi

Kasbiy kompetentlik – mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning egallanishi va ularni amalda yuqori darajada qo'llay olinishi.

Kasbiy kompetentlik mutaxassis tomonidan alohida bilim, malakalarning egallanishini emas, balki har bir mustaqil yo‘nalish bo‘yicha integrativ bilimlar va harakatlarning o‘zlashtirilishini nazarda tutadi. Shuningdek, kompetentsiya mutaxassislik bilimlarini doimo boyitib borishni, yangi axborotlarni o‘rganishni, muhim ijtimoiy talablarni anglay olishni, yangi ma'lumotlarni izlab topish, ularni qayta ishlash va o‘z faoliyatida qo‘llay bilishni taqozo etadi.

Kasbiy kompetentlik quyidagi holatlarda yaqqol namoyon bo‘ladi:

- murakkab jarayonlarda;
- noaniq vazifalarni bajarishda;
- bir-biriga zid ma'lumotlardan foydalanishda;
- kutilmagan vaziyatda harakat rejasiga ega bo‘la olishda

Kasbiy kompetentsiyaga ega mutaxassis:

- o‘z bilimlarini izchil boyitib boradi;
- yangi axborotlarni o‘zlashtiradi;
- davr talablarini chuqur anglaydi;
- yangi bilimlarni izlab topadi;

ularni qayta ishlaydi va o‘z amaliy faoliyatida samarali qo‘llaydi

Quyida kasbiy kompetentlik negizida aks etuvchi sifatlarning mohiyati qisqacha yoritiladi.

1. Ijtimoiy kompetentlik – ijtimoiy munosabatlarda faollik ko‘rsatish ko‘nikma, malakalariga egalik, kasbiy faoliyatda sub'ektlar bilan muloqotga kirisha olish.

2. Maxsus kompetentlik – kasbiy-pedagogik faoliyatni tashkil etishga tayyorlanish, kasbiy-pedagogik vazifalarni oqilona hal qilish, faoliyati natijalarini real baholash, BKMni izchil rivojlantirib borish bo‘lib, ushbu kompetentlik negizida psixologik, metodik, informatsion, kreativ, innovatsion va kommunikativ kompetentlik ko‘zga tashlanadi.

Ular o‘zida quyidagi mazmunni ifodalaydi:

A) psixologik kompetentlik – pedagogik jarayonda sog‘lom psixologik muhitni yarata olish, talabalar va ta’lim jarayonining boshqa ishtirokchilari bilan ijobiy muloqotni tashkil etish, turli salbiy psixologik ziddiyatlarni o‘z vaqtida anglay olish va bartaraf eta olish;

B) metodik kompetentlik – pedagogik jarayonni metodik jihatdan oqilona tashkil etish, ta’lim yoki tarbiyaviy faoliyat shakllarini to‘g‘ri belgilash, metod va vositalarni maqsadga muvofiq tanlay olish, metodlarni samarali qo‘llay olish, vositalarni muvaffaqiyatli qo‘llash;

V informatsion kompetentlik – axborot muhitida zarur, muhim, kerakli, foydali ma'lumotlarni izlash, yig‘ish, saralash, qayta ishlash va ularni maqsadli, o‘rinli, samarali foydalanish;

G) kreativ kompetentlik – pedagogik faoliyatga nisbatan tanqidiy va ijodiy yondashish, o‘zining ijodkorlik malakalariga egaligini namoyish eta olish;

D) innovatsion kompetentlik – pedagogik jarayonni takomillashtirish,

ta’lim sifatini yaxshilash, tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga doir yangi g‘oyalarni ilgari surish, ularni amaliyotga muvaffaqiyatli tatbiq etish;

профессионального образования Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Красноярск-2013. 178 с.

“AVESTO” DA AXLOQIY VA ESTETIK MADANIYATGA OID QARASHLARNING NAMOYON BO‘LISHI

Karimova Madina Xolmuratovna

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti,
Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası katta o‘qituvchisi

karimova1810@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqola axloq-odob masalalarining ahamiyatini ochib berishga qaratilgan bo‘lib, Avestoda ko‘rsatib o‘tilgan g‘oyalar orqali axloq-odob, estetik madaniyat kabi tushunchalar butun insoniyat davri uchun muhim masala ekanligi haqidagi qarashlar tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: axloq, xulq, madaniyat, ma’naviyat, estetik madaniyat, ezgulik

ON MORAL AND AESTHETIC CULTURE IN "AVESTO". EXPRESSION OF VIEWS

Annotation: this article is aimed at revealing the importance of moral issues, and through the ideas presented in the Avesta, the views that such concepts as morals and aesthetic culture are an important issue for the entire human era have been analyzed.

Keywords: ethics, behavior, culture, spirituality, aesthetic culture, goodness

Shaxs dunyoqarashining shakllanishida ma’naviy axloqiy tarbiya ham muhim o‘ringa ega. Axloqiy tarbiya muayyan jamiyat tomonidan tan olingan va rioya qilinishi zarur bo‘lgan xulq-atvor qoidalari, mezonlarini o‘quvchilar ongida singdirish ularda axloqiy ong, axloqiy faoliyat ko‘nikmalari hamda axloqiy madaniyatni shakllantirishga yo‘naltirilgan jarayon bo‘lib, ijtimoiy tarbiyaning muhim tarkibiy qismlaridan biri sanaladi. Sharqda axloqiy va estetik madaniyat uzviy bog‘liq holda talqin etilgan. Axloqiy-estetik madaniyat tarixi ijtimoiy taraqqiyotning muayyan bosqichlarida axloqiy va estetik qarashlarning shakllanib borishi va inson mohiyati, o‘zligini ro‘yobga chiqarishning o‘ziga xos shakli va usuli bo‘lgan axloqi va nafosatli faoliyatidir. Inson tarbiyasi muammolari barcha dinlarning muqaddas kitoblarida ustuvor masala hisoblanadi. Olam, inson tarbiyasi haqidagi qarashlar, g‘oyalar ta’limotlar Qadimgi turon va Eron zaminida vujudga kelgan zardo‘shiylik dinining muqaddas kitobi “Avesto”da o‘z aksini topgan bo‘lib muomala odobi, xulq go‘zalligi, insonning tashqi madaniyati, o‘zaro munosabatlaridagi o‘zni tutish qonun-qoidalari xususida atroflicha bayon etilgan. Unda bayon qilingan yaxshilik va go‘zallik, yomonlik va xunuklik mezonlarini teran anglash har bir insonning halol mehnat asosida rizq topishiga, hunar va ilm olishiga, o‘zgalarni hurmat qilishiga, tabiat va jamiyatdagi go‘zallikni teran anglab yetishiga xizmat qiladi.

Ye) kommunikativ kompetentlik – ta’lim jarayonining barcha ishtirokchilari, jumladan, talabalar bilan samimiy muloqotda bo’lish, ularni tinglay bilish, ularga ijobiy ta’sir ko’rsata olish.

3. Shaxsiy kompetentlik – izchil ravishda kasbiy o’sishga erishish, malaka darajasini oshirib borish, kasbiy faoliyatda o’z ichki imkoniyatlarini namoyon qilish.

4. Texnologik kompetentlik – kasbiy-pedagogik BKMni boyitadigan ilg’or texnologiyalarni o’zlashtirish, zamonaviy vosita, texnika va texnologiyalardan foydalana olish.

5. Ektremal kompetentlik – favqulotda vaziyatlar (tabiiy ofatlar, texnologik jarayon ishdan chiqqan)da, pedagogik nizolar yuzaga kelganda oqilona qaror qabul qilish, to’g’ri harakatlanish malakasiga egalik.

Bir qator tadqiqotlarda bevosita pedagogga xos kasbiy kompetentlik vauning o’ziga xos jihatlari o’rganilgan. Ana shunday tadqiqotlar sirasiga Kasbiy (shu jumladan, pedagogik) kompetentlikka ega bo’lishda o’z ustida ishlash va o’z-o’zini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. O’z-o’zini rivojlantirish vazifalari o’zini o’zi tahlil qilish va o’zini o’zibaholash orqali aniqlanadi.

Foydalangan adabiyotlar ro’yxati:

1. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. “Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar”. O’quv qo’llanma. T.:, 2013.
2. N.Sayidahmedov. Yangi pedagogik texnologiyalar. – T.: Moliya, 2003.
3. Ф.Жуманова, С.Авазова, Г.Жобборова, У.Хуснетдинов. Умумий педагогика асослари. Т.: “Ishonchli hamkor”, 2020.
4. Jobborova Gulnoza Kadamovna. PEDAGOGIK ODOB-AXLOQ VA TALABA XULQ – MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIY OMILLARI. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. 3(1/2), Jan., 2023. 97-105.

DOSTONCHILIK MAKTABLARI SINKRETİK JANR SIFATIDA

Toshmatova Kumush Aliboy qizi

Toshkent shahar Yashnobod tumani 149- umumta’lim maktabi o’qituvchisi
kumushtoshmatova2@gmail.com

Annotatsiya: mazkur maqolada o’zbek xalq musiqa ijodiyoti janrlariga mansub bo’lgan dostonchilik ijro maktablari va ularning xususiyatlari, qolaversa, doston ijrochilari ijodiy yo’li ilmiy muammo talqinida tahlil qilinib, mazkur san’at turi sinkretik janr sifatida e’tirof etilishi xususida so’z boradi.

Kalit so’zlar: doston, hikoya, og’zaki ijod, do‘mbira, qo‘biz, bola baxshi, ovoz, ehtiros, folklorshunoslik.

Xalq og’zaki ijodidagi doston folklorshunos olimlarning diqqatini alohida o’ziga jalb etgan. O’zbek xalq og’zaki ijodi tarkibida eng ko’p o’rganilgan va katta

“Avesto” da inson tarbiyasiga oid qarashlar, g‘oyalar sistemasi mavjud. Ajdodlarimizning tabiat va jamiyatda yaxshilik va go‘zallikni qaror toptirish uchun yer, olov va havoni ilohiylashtirgan holda insonda yuksak insonparvarlik fazilatlarini ko‘zda tutganlari hamon o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. U tabiat, jamiyat, inson olamining azaldan yaxlit va bir butun ekanligini uqtirish natijasida har bir inson tabiat ne‘matlaridan bo‘lgan suvni tejash, bulg‘amaslik, tuproqni iflos qilmaslik, hayotda doimo ozodalikka rioya qilib yashash, “ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal” tamoyiliga amal qilsa, uning doimo g‘olib bo‘lishiga ishonch tuyg‘usini shakllantirib, har bir insonni ana shu tamoyil asosida yashash ruhida tarbiyalaydi. Mana shuning o‘zi “Avesto” da axloqiy va estetik madaniyat insonning tabiat bilan uyg‘un yashash, uning go‘zalliklaridan bahraman bo‘lish, sevish, avaylash, pok va ozoda yashash bilan belgilanishini ko‘rsatadi.

Zardo‘sh tiylar uchun butun tabiatni – yer, suv, daraxt, o‘simlik, jonivorlarni e‘zozlash, yerga ishlov berib, sug‘orib, bog‘-rog‘lar va ekinzorlar barpo etish, chorvachilikni keng yo‘lga qo‘yish, suv va olovni muqaddas tutish bir so‘z bilan aytganda bunyodkorlik, yaratuvchanlik hayotiy maqsad bo‘lgan. «Avesto»da shaxsning axloqiy-estetik madaniyati ifodalovchi tushunchalar sifatida «go‘zal», «chiroyli», «qoyilmaqom», «beg‘ubor», «yaxshi», «ezgu» namoyon bo‘ladi. Bu esa “Avesto” da axloqiy-estetik madaniyat o‘zaro chambarchas bog‘liq hodisa sifatida ifodalanganidan dalolat beradi. «Avesto»da axloqiy-estetik madaniyat insonlarni mehnat qilib, moddiy boyliklar yaratib to‘q, farovon hayot kechirishga dav‘at etilganligida aks etadi. Zero, inson o‘z mehnati orqali tevarak-atrofdagi narsa va hodisalarni o‘zgartiradi, ularni insoniylashtiradi va nafosatlashtiradi. Shu asnoda o‘zining ham axloqiy-estetik madaniyatni yuksaltiradi.

«Avesto»da insoniyat tarixining ilk davrlarida shakllangan axloqiy-estetik madaniyat turmush tarzida aks etgan. Bu xususta «Inson uy tiklab, olovga va oilasiga, xotini va farzandlariga, podalariga o‘rin ajratib bersa, yem-xashak ko‘p bo‘lib, chorvasi va itlari to‘q yashasa, uyida noz-ne‘matlar muhayyo bo‘lib, xotin va farzandlari farovon yashasa, uyida e‘tiqodi sobit, olovi alangali, boshqa narsalari ham mo‘l-ko‘l bo‘lsa o‘sha manzil muhtaramdir»[1] deyiladi. Unda ilgari surilgan axloqiy va estetik qarashlar jamiyatda har bir shaxsning yuksak madaniyatga ega bo‘lish, ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal idealiga asoslanib farovon hayot yaratishni aks ettiradi. «Avesto»da insonning turmush tarzi, yashashi, madaniyati, ma‘naviyati nafosat dunyosi eng yaxshi insoniy fazilatlar orqali namoyon bo‘ladi. Bu asar «ajdodlarimizning, - deb yozadi A.Sher, - axloqiy-estetik qomusi, qadimiy urf-odatlarining o‘ziga xos, abadiyatga daxldor majmui sifatida qimmatlidir»[2].

“Avesto”da insonning kundalik faoliyati uchun amaliy ahamiyatga ega bo‘lgan ya‘ni yaxshilik va go‘zallikni tarannum etuvchi, yomonlik va xunuklikni qoralovchi o‘gitlar, pand-nasihatlardan iborat bo‘lgan axloq va nafosat normalari o‘z aksini topgan. Masalan “Yaxshi a‘molli zotlarning eng oliy xohishi yangi dunyo qurmoqlikdir. Menga xonumon, qishloq, shahar va o‘lka, uning nom va ovozasini olamlarga yoyguvchi farzandlar ato qil.

Ey mardum! Firibgarlar so‘ziga aslo quloq solmang. Chunki ular rostlik tarafdorlarining dushmanidir.

Har bir ayol va er o‘zi durust va yaxshi deb bilgan narsasiga amal qilishlari va boshqalarni ham ogohlantirishlari hamda ular ham o‘sha narsaga amal qilishlari kerak” [1], degan juda ko‘plab fikrlarni o‘qiymiz.

“Avesto”da qanoat, mehribonlik, insof, kasb va ilmni sevmok, yomon ishlardan yuz o‘girish, adolatli bo‘lish, bemorlar holidan xabar olish, har ishda jasorat ko‘rsatish kabi yaxshi so‘z, yaxshi fikr, yaxshi amal, shuningdek, dushmanlik, toshbag‘irlik, hasad, xasislik va orsizlik, qo‘rqoqlik, shakkoklik kabi yomon niyat, yomon so‘z, yomon amallarni ifodalovchi mezonlarning mavjudligini ko‘rish mumkin. “Avesto”da bayon qilingan yaxshilik va go‘zallik, yomonlik va xunuklik mezonlarini teran anglash har bir insonning halol mehnat asosida rizq topishiga, hunar va ilm olishiga, o‘zgalarni hurmat qilishiga, tabiat va jamiyatdagi go‘zallikni teran anglab yetishiga, har xil behayoliklardan saqlanishiga xizmat qiladi.

“Avesto”da inson va tabiat o‘rtasidagi uyg‘unlikni teran anglash suv, tuproq, quyosh, havo, o‘simlik va hokazolarning yuksak qadrlab, ma’naviy estetik qadriyat darajasiga ko‘tarilganligini ko‘ramiz. “Avesto” – bu butun insoniyatni ezgulikka chorlovchi, komillik sari yetaklovchi, tabiat, jamiyat va insonni axloqiy va estetik mezonlar asosida uyg‘unlashtiruvchi qadriyatdir. Har qanday ma’naviy tarbiya jarayonining tamal toshlaridan biridir. Insoniyat tarixi yaxshilik va yomonlik, go‘zallik va xunuklik, ezgulik va yovuzlik, bunyodkorlik va buzg‘unchilik o‘rtasidagi tinimsiz kurashlardan iborat ekanligini ko‘rsatar ekan, bunda kimki “ezgu fikr, ezgu so‘z, ezgu amal” tamoyiliga amal qilsa, uning doimo g‘olib bo‘lishiga ishonch tuyg‘usini shakllantirib, har bir insonni ana shu tamoyil asosida yashash ruhida tarbiyalaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Avesto. Tarixiy - adabiy yodgorlik. Asqar Mahkam tarjimasini. -Toshkent: “Sharq, 2001. –B. 96-226.
2. A.Sher Axloqshunoslik O‘zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti Toshkent: 2010. - 25 b.
3. Karimova M.X “Yoshlarda ma’naviy axloqiy hislarni rivojlantirishda abdulla avloniy asarlarining ahamiyati va roli” Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. 3(1/2), Jan., 2023
4. Karimova M. Yosh avlodni tarbiyalashning ma’naviy axloqiy jihatlari. Ayol ma’naviyat gulshani IIV respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, 2015 yil. 311-313 b.
4. Karimova M “Ilk o‘spirinlik davridagi o‘quvchilarda axloqiy hislarni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari” monografiya T-2021. 64-66 b.
5. Karimova M.Kh. The role of moral values in adolescents and their role in determining the criteria of spiritual perfection. Scientific reports of Bukhara state university 2020/6(82), 283-290 p.
6. Karimova M.Kh The importance and value of spirituality as an important period in the formation of moral feelings. European scholar journal Volume 3, Issue 3 March, 2022 85-86 p.

TARIX FANI DARSLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Karimova Feruza Xolmuratovna

Buxoro viloyati Vobkent tumani 23-IDUM maktabi o'qituvchisi
karimova1810@gmail.com

Annotatsiya: mazkur maqolada tarix darslarini tashkil etishda fanlararo aloqadorlikni yo'lga qo'yish hamda darslarni mavzulardan kelib chiqqan holda ma'lum bir guruhlariga ajratish va ushbu fanni o'qitishning zamonaviy integratsion usullari ilmiy asosda jamlangan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, pedagogik texnologiya, metod o'yin, guruh.

Annotation: this article is interdisciplinary in the organization of history lessons. making connections and teaching lessons on topics classification into specific groups and modern integration of teaching this subject methods are summarized on a scientific basis.

Key words: innovation, pedagogical technology, game method, group.

Keyingi yillarda mamlakatimizda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosini jahon ta'limi standartlariga javob bera oladigan ilg'or tajribalarni ommalashtirish hamda ta'lim-tarbiya jarayonida kam jismoniy kuch sarflab, yuqori samaradorlikka erishish yo'lida amaliy faoliyat olib borilmoqda. Hozirgi vaqtda umumiy o'rta ta'lim maktablari o'qituvchilari oldida turgan eng muhim va dolzarb vazifa o'quvchilarning ilm olishga bo'lgan qiziqishlarini orttirish, ularning tasavvurlarini kengaytirishdan iborat. Ana shu ishni amalga oshirish uchun bugungi kungacha bir qator tadbirlar bajarildiki, natijada umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi ta'lim samaradorligining muvaffaqiyatiga zamin yaratildi. Dars samaradorligining muhim shartlaridan biri bu-o'qituvchi va o'quvchilarning haqiqatni birgalikda izlashi va o'quvchilarning butun dars jarayonida faol ishtirok etishidir. Albatta, bu o'rinda o'qituvchiga yangi pedagogik texnologiyalar qo'l kelishi amaliyot ko'rsatib turibdi. Hozirgi zamon har bir fan o'qituvchisi zimmasiga inson, uning jamiyatdagi o'rni va roliga har tamonlama qarash vazifasini yuklaydi. Buning uchun o'qituvchi ta'lim-tarbiyaning yangi shakllari, vositalari va usullarini egallashi va shu bilan birga o'zi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni yaratishga, shaxsni tarbiyalashning yangi a'nanaviy, samarali usullarini tanlashga harakat qilishi hamda ijodkor bo'lmog'i lozim. Maktablarda o'qitilayotgan ijtimoiy, shu jumladan tarix fani o'zida oliyjanob fazilatlarni mujassamlashtirilgan insonni tarbiyalashda benihoya ahamiyat kasb etadi. Maktabda o'quvchi kishilik jamiyati bosib o'tgan yo'lni, ularning chet el bosqinchilariga qarshi, o'z ozodligi va baxt-saodati, porloq kelajagi uchun olib borgan kurashlari haqidagi asosiy ma'lumotlarni tarix darslaridan bilib oladi. Shu bilan birga tarix darslari o'quvchining hozirgi ijtimoiy-siyosiy jarayonlarni to'g'ri anglashga yordamlashadi.

Umumiy oʻrta taʼlim maktablarida tarix fanining muhim maqsadi eng qadimgi davrdan to bugungi vaqtgacha boʻlgan vatanimiz va jahon tarixiga doir eng asosiy hodisalar bilan oʻquvchilarni tanishtirish, ularni Oʻzbekiston va jahon xalqlarining madaniy va maʼnaviy merosiga, ilgʻor qadriyatlarga, milliy va umumbashariy anʼanalarga hurmat ruhida oʻstirish, buyuk merosimizning keyingi davomchilari, shuningdek uni boyituvchilari boʻlmish munosib vorislarni voyaga yetkazishdan iboratdir shu sababli tarix darslarini samarali va mazmunli tashkil etishda texnologiyalardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Tarix fanini oʻqitishda texnologiyalardan foydalanish oʻquvchilar faolligini, bilimlarni mustahkamlash hamda oʻquvchilarda jamoa bilan ishlash malakasini shakllantirishga uchun samarali hisoblanadi. Tarix fani uchun samarali boʻlgan texnologiyalaridan biri “toʻgʻri top” oʻyinidir.

“Toʻgʻri top” oʻyini uchun ikkita plakat kerak boʻladi. Oʻqituvchi birinchi navbatda biror mavzu boʻyicha kalit soʻzlarni boshlanishi yozib qoʻyadi, oʻquvchi esa tartibni oʻzgartirgan holda kalit soʻzlarning davomini yozib qoʻyadi. Quyida biz oʻyinni umumiy-oʻrta taʼlim maktablarining 6-sinflarida tarix fanini oʻrganishda qoʻllanishini koʻrib chiqamiz.

1- plakat

1. Poleolit bu...
2. Mezolit bu...
3. Neolit bu...
4. Eniolit bu...
5. Bronza bu...
6. Temir davri bu...

2-Plakat 1.Insoniyat tarixida ilk tosh davri boʻlib er.avv. 1 mln.-12 ming yilliklarni oʻz ichiga oladi...

- 2.Oʻrta tosh davri boʻlib, er.avv. 12 – 7 ming yilliklarni oʻz ichiga oladi...
- 3.Yangi tosh davri boʻlib, er.avv. 6 – 4 ming yilliklarni oʻz ichiga oladi...
- 4.Mis tosh davri boʻlib, er.avv. 4 – 3 ming yilliklarni oʻz ichiga oladi ...
- 5.Er.avv. 3 – 2 ming yilliklarni oʻz ichiga olib, matriarxatdan patriarxat ajralib chiqadi...

6.Er.avv. 1 – ming yillikdan boshlanib, bu davrda insoniyat tarixidagi 2 – mehnat taqsimoti roʻy beradi...

“Kim biladi?” oʻyinida oʻquvchilar ikki guruhga boʻlinadi. Birinchi guruh aʼzolari “Oʻzbekiston tarixi” 8-sinf darsligidan biror hukmdor yoki tarixiy shaxs haqida maʼlumot oʻqishadi. Ikkinchi guruh aʼzolari esa hukmdor yoki tarixiy shaxsni kim ekanligini aniqlashadi. Keyingi navbatda ikkinchi guruh aʼzolari biror hukmdor yoki tarixiy shaxs haqida maʼlumot oʻqishadi. Birinchi guruhdagilar esa hukmdor yoki tarixiy shaxsni kim ekanligini aniqlashadi. Har bir toʻgʻri javob uchun yutuqli kartochkalar berishadi. Bu oʻyinni xoxlagan mavzu yoki fanni oʻrganishda dars jaryonida oʻquvchilarni zeriktirishga yoʻl qoʻymaslik, qiziqtirish maqsadida ham oʻtkazish mumkin. Masalan, 8-sinfda “Oʻzbekiston tarixi” fanida foydalanish mumkin:

1- guruh: U hukmdor Abulxayrxonning farzandi Shohbudoqsultonning o‘g‘li. Uning ismining ma‘nosi “Kuch qudrat” demakdir. U XV asrning 80-yillarida o‘z davlatini tuzgan.

2- guruh: Shayboniyxon.

1-guruh Jonibek sultonning nabirasi shayx Muhammad Islomga ixlosi baland edi. U karvon yo‘llarini qayta jonlantirish, sardobalar karvonsaroylar qurish va taminlashga ahamiyat beradi. 1572-yili Akbarshoh ho‘zuriga elchi yuboradi.

2-guruh Abdullaxon II

O‘yin shu tarzda davom etadi. Ushbu o‘yin ta‘lim oluvchilarda fanga yoki o‘rganilayotgan mavzuga nisbatan qiziqish uyg‘otadi. Tarixga bo‘lgan ijodiy yondashuvni o‘stiradi, mantiqiy fikrlash malakalarini oshiradi.

Biz fikr yuritgan o‘yinli texnologiyalardan foydalanib mashg‘ulotlarni olib borishni ham faol o‘qitish shakllaridan biri deb atash mumkin. Bunday darslar o‘qituvchi va o‘quvchilarning ijodiy yondashuvini, o‘quvchilarning faolligini va fanni yaxshi o‘zlashtirishlarini ta‘minlaydi. O‘yinli texnologiyalar natijasida o‘quvchilarning bilish faoliyati rivojlanadi, o‘quv materialini o‘rganishga qiziqishi oshadi va bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. Har bir fanning samarali o‘qitilishi uchun alohida yondashuv va metodologik ta‘minot talab etiladi va ushbu jarayonlarda pedagoglardan innovatsion dunyoqarash va o‘ziga xos malaka, talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. Umumiy o‘rta ta‘lim davlat ta‘lim standarti va o‘quv dasturi. «Ta‘lim taraqqiyoti», 3-maxsus son.-T.: «Sharq», 2009.
2. Tarix o‘qitish metodikasi. Toshkent, 2015.
3. A. Harris, Teaching and Learning in the Effective School. Aldershot: Ashgate, 1999. –.401.
4. Toshtemirova Saodat Abdurashidovna. Ta‘lim sifati va uni demokratlashtirish ilmiy muammo sifatida //Uzluksiz ta‘lim.-2020.-No 1 (86). —S.5
5. F. Aqchayev “Tarix fanini o‘qitishda o‘yinli texnologiyalardan foydalanish” O‘quv-uslubiy qo‘llanma TOSHKENT – 2018 52-64 b.

TARIX FANINI O‘QITISHDA MILLIY MINIATYURADAN FOYDALANISH (BOBURNOMA MISOLIDA)

Haydarov Sulaymon Amirqulovich
TMC Instituti, Pedagogika va psixologiya
kafedrasi dotsenti PhD.

haydarov_sulaymon82@mail.ru

Annotatsiya. ushbu maqolada tarix darslarida o‘quvchilarning faolligini oshirish, dars jarayonida san‘at asarlari orqali tarix fanini samarali o‘zlashtirilishiga xizmat qilishi yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: san‘at asarlari, texnologiyalar, dars, o‘quvchi, metod, samaradorlik.

RESPUBLIKAMIZDA INKLYUZIV TA'LIM TIZIMINING BUGUNGI KUNDAGI HOLATI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Noryigitova Odina Abdualim qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti,

O'zbek tili ta'limi fakulteti 4-kurs talabasi

Odinaabdualimqizi1@gmail.com

Jobborova Gulnoza Kadamovna, katta o'qituvchi

Annotatsiya: Respublikamiz oliy ta'lim tizimida zehnli, iqtidorli, qobiliyatli va keng fikrlovchi, ijodkor jismonan nuqsonli bolalarni o'qitish hamda ularni kasbiy faoliyatga tayyorlash har bir mamlakatning inklyuziv ta'lim tizimidagi ustuvor vazifadir. Uchinchi renessansga poydevor qo'yish loyihasida aynan nogironligi bo'lgan shaxslarga ta'lim berishning innovatsion bosqichlarining ayrim xususiyatlari ushbu maqolada batafsil yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, nogironligi bor o'quvchilar, xalqaro inklyuziv ta'lim, maktabgacha ta'lim.

Annotation: in the higher education system of our republic, educating intelligent, talented, capable and broad-minded, creative children with physical disabilities and preparing them for professional activities is a priority task in the inclusive education system of every country. This article describes in detail some features of the innovative stages of education for persons with disabilities in the project of laying the foundation for the third renaissance.

Key words: inclusive education, students with disabilities, international inclusive education, preschool education.

Inklyuziv ta'lim tushunchasining bugungi kunda tez-tez takrorlanishiga sabab ko'pchilik bu tushunchani sog'lom va nogiron bolaning bir darsda yonma-yon o'tirib qatnashishi deb o'ylashlaridadir. **Inklyuziv ta'lim** bu farqlash xususiyatlaridan qat'i nazar, barcha shaxslarning ehtiyojlarini teng ravishda tushunishga va qondirishga qaratilgan o'quv modeli. Inklyuziv ta'limning e'tibor nuqtasi o'quvchining ijtimoiy kelib chiqishi, jinsi, irqidan qat'iy nazay uning nimaga ehtiyoj sezayotganligini o'rganadi. Shundan kelib chiqqan holda, o'qituvchilar o'quv materiallarini o'zgartirishi va o'quvchilarga yaxshiroq yordam berish uchun shaxsiylashtirilgan strategiyalardan foydalanlari maqsadga muvofiq bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'limdan teng foydalanishini ta'minlash, maktabgacha ta'lim xizmatlarining nodavlat sektorini rivojlantirish maqsadida, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilindi. Ushbu qarorda O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi ishlab chiqildi [1].

2020 — 2025-yillarda xalq ta’limi tizimida inklyuziv ta’limni rivojlantirish konsepsiyasini 2020-2021-yillarda amalga oshirish bo’yicha “yo’l xaritasi” ishlab chiqildi. Alohida ta’lim ehtiyojlari bo’lgan bolalar ta’limini 2025-yilgacha rivojlantirishning maqsadli ko’rsatkichlari (indikatorlari) tasdiqlandi [3].

Konsepsiya erishilgan natijalar, maqsadli ko’rsatkichlar va tegishli davrga mo’ljallangan asosiy yo’nalishlardan kelib chiqqan holda 2022-yildan boshlab har yili tasdiqlanadigan alohida “Yo’l xaritasi” asosida bosqichma-bosqich amalga oshirilishi belgilandi.

Ta’lim sifati bo’yicha “Yevropa Kengashi sohasidagi hamkorlik strategiyasi” tibbiy oliy ta’limda yagona tizimni vujudga keltirish maqsadida Yevropa davlatlari ta’lim tizimining bir-biriga yaqinlashuvi va mobillashuvini ta’minlashga xizmat qilmoqda. Oliy kasbiy ta’lim muassasalari Yevropa assotsiatsiyasi EURASHE, ENIC-NARIC axborot tizim markazi, Yeducation International va Yevropa komissiyasi bilan mustahkam aloqa o’rnatgan. Shunga ko’ra, ta’lim sifatini oshirish xalqaro raqobatbardoshlikni ta’minlash, milliylikni saqlagan holda rivojlangan davlatlar ta’lim tizimini, xususan, Bolonya deklaratsiyasini atroflicha tahlil etish orqali xalqaro ta’lim tizimiga tizimli kirib borish, tibbiy ta’limda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish negizida xalqaro ta’lim standartlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi. Respublikamiz oliy ta’lim tizimida zehni, iqtidorli, qobiliyatli va keng fikrlovchi, ijodkor jismonan nuqsonli bolalarni o’qitish hamda ularni kasbiy faoliyatga tayyorlash har bir mamlakatning inklyuziv ta’lim tizimidagi ustuvor vazifa sifatida muhim ahamiyatga ega. Uchinchi renessansga poydevor qo’yish loyihasida aynan nogironligi bo’lgan shaxslarni masofaviy oliy ta’limga qamrab olishda innovatsion yondashuv inklyuziv ta’lim misolida ko’rsatib berishimiz bugungi eng dolzarb muammolardan biridir [2].

O’zbekistonda oilaviy sharoitidan qat’i nazar, barcha bolalar davlat umumta’lim maktablariga qatnaydi. Bu davlat tomonidan kafolatlangan. Faqat xohlovchilar o’z yonidan pul to’lab xususiy maktablarda o’qishi mumkin. Lekin imkoniyati cheklangan bolalarning boshqa sog’lom bolalar bilan teng sharoitda o’qiyotgani haqida maqtanib bo’lmaydi. 2020-yil 13-oktyabrda qabul qilingan “Alohida ta’lim ehtiyojlari bo’lgan bolalarga ta’lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi prezident qarorida bu boradagi asosiy muammolar sanalgan:

- alohida ta’lim ehtiyoji bo’lgan bolalar o’qitiladigan ayrim ta’lim muassasalarida ular uchun to’liqsiz muhit va imkoniyatlar yaratilmagan;
- alohida ta’lim ehtiyojlari bo’lgan bolalar o’qitiladigan ta’lim muassasalari zarur adabiyotlar, metodik qo’llanmalar, turli kasblarga o’qitishga mo’ljallangan uskuna va jihozlar bilan to’liq ta’minlanmagan;
- alohida ta’lim ehtiyojlari bo’lgan bolalarning bilim olish huquqi, inklyuziv ta’lim tizimining mazmun-mohiyati haqida jamoatchilik o’rtasida tushuntirish ishlarini olib borish yo’lga qo’yilmagani natijasida ota-onalar alohida ta’lim ehtiyojlari bo’lgan farzandlarini umumta’lim muassasalarida o’qitishi mumkinligi haqida yetarli ma’lumotga ega emas;

- alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb qilish bilan bog'liq muammolarni hal etish masalalariga mahalliy ijro hokimiyati organlari tomonidan yetarli e'tibor qaratilmayapti;

- pedagogika yo'nalishidagi OTMlar o'quv dasturlariga inklyuziv ta'lim berish metodikasiga oid fanlar kiritilmagan;

- pedagogika va metodika fanlariga oid darsliklarda inklyuziv ta'lim dasturlari kiritilmagani, shuningdek, bo'lajak pedagoglarning alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar jalb qilingan ta'lim muassasalarida amaliyot o'tamayotgani ularning kasbiy tayyorgarlik sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Bugungi kunda barcha oliy ta'lim sohasiga va jismonan nuqsonli kadrlarni oliy ta'lim sohasiga jalb yetish, og'riqli bo'lgan ehtiyojimizni ta'minlash, nogiron bolalarning oliy ma'lumotga ega qilish jahon miqyosidagi eng muhim ehtiyojlardan biri bo'lib, uni qondirishda inklyuziv ta'lim jarayoni mazmunini boyitish, nogiron bolalarning ijtimoiy faoliyatini hamda kasbiy tafakkurini rivojlantirishda koreksion pedagogik xususiyatlar eng dolzarb muammolardan biri sanaladi. Rivojlanishida turli nuqson (kamchilik)lar bo'lgan o'quvchilarni koreksion o'qitish va tarbiyalash bilan koreksion pedagogika shug'ullansa-da, lekin o'qishga imkoniyati bor nogiron bolalar uchun alohida OTM bizda mavjud emas, aynan koreksion (maxsus) pedagogika (defektologiya – yunoncha defectus – nuqson, kamchilik, logos – fan, ta'limot) – rivojlanishda jismoniy kamchilikka ega, maxsus, individual tarbiyalash va o'qitish metodlariga asoslangan, imkoniyatlari cheklangan bolaning individualligi hamda shaxsini rivojlantirish jarayonini boshqarish mohiyati, qonuniyatlarini o'rganuvchi OTMni tashkil etish ular bilan ishlash, kasb o'rgatish, salomatligini tiklash muhim ahamiyatga ega [4].

Inklyuziv ta'lim vazifasi o'quvchilarning qobiliyatlari va holatidan qat'i nazar, ularning barchasiga sifatli ta'lim taqdim etishdan iborat. Shu bilan birga, inklyuzivlik tamoyili imkoniyatlari cheklangan bolalar ijobiy ruhiy va ijtimoiy rivojlanishga ega bo'lishlari uchun oilada yashashlari va o'z tengdoshlari bilan birga oddiy maktabda bilim olishlari lozimligini nazarda tutadi. Inklyuziv ta'lim tizimi nogironlar aravachasidagi bola yaqin atrofda joylashgan har qanday maktabda ta'lim olishi, o'zlashtirishda qiynalayotgan bo'lsa, o'qish va yozishga o'rganish uchun maxsus yordamga ega bo'lishi, darslarga qatnamay qo'ygan bolaga esa maktabga qaytish uchun tegishli yordam ko'rsatilishini kafolatlaydi.

Maktabgacha ta'lim, maktab ta'lim tizimi va oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning ahamiyati shundaki, imkoniyati cheklangan bolalarni ilk yoshlaridanoq sog'lom bolalar qatoriga qo'shib sifatli ta'lim olishini ta'minlagan holda bolada ruhiy va jismoniy hissiyotlarini va haraktlarini rivojlantirishdir.

Inklyuziv ta'limda imkoniyati cheklangan bolalarga-o'z imkoniyatini o'zi uchun kashf etish imkonini beradi, mustaqil harakatlanish birgalikda, hamkorlikda ishlash imkoniyati orqali yuzaga keladi, dunyoqarashi kengayadi, hayotiy tajribasi oshadi, o'qishga bo'lgan ehtiyoji va qiziqishlari ortadi, o'zini barcha bilan bir xil his qila boshlaydi, ilgari sezilmagan imkoniyatlari ochiladi, yotsirash, yakkalanish kabi xususiyatlari yo'qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida qarori PQ-4312 08.05.2019
 2. Инклюзивная практика в дошкольном образовании. Современный образовательный стандарт / Т. В. Волосовец, А. М. Казьмин, В. Н. Ярыгин. – М.: Мозаика-Синтез, 2011. – 144 с. 6. D.S.Qaxarova “ Inklyuziv ta’lim texnologiyasi” o‘quv va metodik qo‘llanma 2014-yil.
 3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining alohida ta’lim olish ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta’lim- tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora – tadbirlari to‘g‘risidagi qarori -4860 13.10.2020 3. Д.З. Ахметова, З.Г. Нигматов, Т.А. Челнокова, Г.В. Юсупова и др. Педагогика и психология инклюзивного образования: учебное пособие . – Казань, 2013
- Буторина, О. Г. Об опыте воспитания и обучения детей с ограниченными возможностями здоровья / О. Г. Буторина // Воспитание школьников, 2010

XORIJIY TILNI O‘RGANISHDA TIL KO‘NIKMALARINING MUHIM AHAMIYATI

Yalg‘osheva Mohichehra Olimovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Boshlang‘ich ta’lim nazariyasi kafedrası
tayanch doktoranti
yalgashevamohichehra@gmail.com

Annotatsiya: ushbu tezisda xorijiy tillarni o‘rganishda o‘qish, tinglash, yozish va gapirishning afzalliklari, shuningdek talabalarga individual yondashuv asosida shu til ko‘nikmalarini rivojlantirishning oson usullarini muhokama qilindi va ko‘rib chiqildi.

Kalit so‘zlar: o‘qish, yozish, tinglash, gapirish, individual yondashuv

THE IMPORTANCE OF LANGUAGE SKILLS IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

Annotation: this thesis is devoted to the advantages of reading, listening, writing and speaking in learning a foreign language. In addition to that it discusses and informs the easiest ways of improving the language skills through individual approach among students.

Key words. Reading, writing, listening, speaking, individual approach

Kirish. Har qanday til qiyin va oson. Til ko‘p maqsadlarga xizmat qiladi. Tilning yo‘qligi shunchaki muloqotning yetishmasligi. Qadim zamonlardan beri tilning o‘rni juda katta. Zamon talabi sifatida aniqlangan, tilda to‘rtta zarurat yoki odatda to‘rtta ko‘nikma sifatida tanilgan - o‘qish, yozish, tinglash va gapirish har qanday tilni

Buranov Abulqosim Anvar o‘g‘li ABU HANIFA IMOMI A‘ZAMNING HAYOTI – MO‘MINLAR UCHUN IBRAT MAKTABI.....	217
--	-----

Huseynova Abira Amonova, Sultonova Nodira Ergashevna, Tursunova Gulrux Xolmamatovna MILLIY O‘ZLIKNI ANGLASHDA, OILADAGI MEHR VA MUHABBATNING O‘RNI	221
---	-----

Sultonova Nodira Ergashovna UCHINCHI RENESSANS DAVRIDAGI YANGI O‘ZBEKISTON OILALARIDA MEHR-MUHABBAT TUYG‘ULARI TALQINI	238
---	-----

Raimova Guli Madmurodovna DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL CULTURE.....	233
--	-----

IV SHO‘BA: TA‘LIM -TARBIYA METODOLOGIYASI VA PEDAGOGIK MUAMMOLAR

Sattorov Vaxob Naqshbandovich TALABALARNI PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASHDA IJTIMOIIY SHERIKCHILIKNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	236
---	-----

Быстрова Юлия Александровна МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У ОБУЧАЮЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	239
---	-----

Sattorov Vaxob Naqshbandovich DARSGA QO‘YILGAN O‘QUV MAQSADLARINI ANIQLASHNING DOLZARBLIGI	244
---	-----

Сабинова Р.Ш., Жеңіс Ә.Қ., Наскенова А.С. ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ SELF-MANAGEMENT СТИЛІ МЕН ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТ АРАСЫНДАҒЫ БАЙЛАНЫСЫН ЗЕРТТЕУ	247
---	-----

Шеманов А.Ю., Самсонова Е.В., Быстрова Ю.А. ПРЕДИКТОРЫ ГОТОВНОСТИ И СПОСОБНОСТИ К РЕАЛИЗАЦИИ ИНКЛЮЗИВНЫХ ПРАКТИК У СТУДЕНТОВ ПСИХОЛОГОВ	252
--	-----

Жобборова Гулноза Кадамовна РОЛЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА УРОКА В ПОВЫШЕНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА.....	255
---	-----

Yuldoshev Umidjon Yuldoshevich O‘RTA VA O‘RTA MAXSUS MUMTOZ MUSIQA TA’LIMI TIZIMI UZVIYLIGI	260
Серикбаева Нургуль Бейсембековна, Саржанова Ғалия Байжұмақызы МЕДИАБІЛІМ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ МЕДИАМӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ ИДЕЯЛАРЫ	263
Gulliyeva Yulduzxon Yuldoshovna ANSAMBL IJROCHILIGIDAGI MAVSUMIY-MAROSIM QO‘SHIQLARNING MAISHIY HAYOT BILAN BOG‘LIQLIGI.	267
Оралканова И.А., Асыллова Л.К. ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІКТІҢ ҚҰРАМДАС БӨЛІГІ	267
Муллахметов Радик Гилязович СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД В ОПРЕДЕЛЕНИИ СОДЕРЖАНИЯ ЗНАНИЙ, УМЕНИЙ И НАВЫКОВ СТУДЕНТООБ ВУЗОВ	273
Анкежанова К.К., Нұрғалиева Ж.Т., Махсұт Ж.М., Нургожина Д.Т. МҰҒАЛІМНІҢ РЕФЛЕКЦИЯЛЫҚ ТӘЖІРБИЕСІ-ТАБЫСТЫ ОҚУШЫНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ»	278
Мухаметжанова Айым Даулетбаевна ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІ DAҒДЫЛАРЫН ОЙЫН АРҚЫЛЫ ДАМУЫ	287
Jobborova Gulnoza Kadamovna, Jabbarova Dilfuza Kadamovna PEDAGOGIK KOMPETENTLIK VA UNI SAMARALI SHAKLLANTIRISH ...	291
Toshmatova Kumush Aliboy qizi DOSTONCHILIK MAKTABLARI SINKRETİK JANR SIFATIDA.....	293
Каримова Раушан Марденовна, Фомина Татьяна Николаевна О РАЗВИТИИ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ФИГУР У ДЕТЕЙ С ОВЗ	296
Кабышева Нуркамал Уалихановна ЦИФРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ЖАҒАНДАНУ КӘСІБІ МАМАННЫҢ КӘСІБІ САЛАДА ҚАЛЫПТАСУЫ.....	300
Yo‘ldoshali Botirov O‘ZBEK MUSIQA MADANIYATI, MA’RIFATI VA MUSIQIY TA’LIM TARAQQIYOTIDA TO‘XTASIN JALILOV IJODINING O‘RNI	304

Quvvatova Mohira Hikmatillayevna

OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINING KREATIVLIGINI
RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY AHAMIYATI 354

Noryigitova Odina Abdualim qizi

O'ZBEK TILIDA TINGLAB TUSHUNISH KO'NIKMASINING PEDAGOGIK
ASOSI..... 358

Noryigitova Odina Abdualim qizi, Jobborova Gulnoza Kadamovna

RESPUBLIKAMIZDA INKLYUZIV TA'LIM TIZIMINING BUGUNGI
KUNDAGI HOLATI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 360

Yalg'osheva Mohichehra Olimovna

XORIJIY TILNI O'RGANISHDA TIL KO'NIKMALARINING MUHIM
AHAMIYATI 363

Чаукерова Мадина Базаралиевна

«ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В
КОНСУЛЬТАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И ВЫЗОВЫ»..... 366